

Examenbespreking vwo maatschappijwetenschappen
Maandag 27 mei 2019

Het correctievoorschrift van het CvTE is bindend. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Dit verslag is slechts een weergave van de bespreking van het examen en discussie over mogelijke antwoorden.

Aanwezig: 26 docenten.

Algemene opmerkingen:

- Mooi examen, een leuk en goed examen (zeker vergeleken met andere jaren), actueel en een mooie spreiding van de stof.
- Wel veel reproductie, ook ergens wel prettig (leerlingen kunnen laten zien dat ze echt wat weten.)
- Er werd veel gevraagd naar citaten, dat was lastiger dan verwacht
- Als je het vergelijkt met bezemexamen havo dan was deze beter te doen, havo had meer dubbelzinnige vragen.
- Binnen en tussen de vragen was de puntenverdeling soms merkwaardig
- Had meer Nederlandse politiek verwacht
- Sommige antwoorden alleen letterlijk uit syllabus
- Examen was aan de lange kant, niet iedereen kreeg het af
- Me zou er in antwoordmodel bij moeten zetten wat niet goed is.
- Het was heel veel leeswerk.

Opmerkingen per vraag:

Vraag 1

- Moet per se het woord 'legitiem' gebruikt worden? Een deel van de vergadering vindt dat je 'als mensen de zeggenschap/macht van anderen *accepteren*' mag gebruiken.
- Andere machtsbronnen dan de in het antwoordmodel genoemde machtsbron worden niet goed gerekend.

Vraag 2

- Leuk dat er een keer een ander voorbeeld kwam dan privacy.
- Handhaving van de rechtsorde is hetzelfde als rechtshandhaving.
- Als de leerlingen in het eerste deel van het antwoord de begrippen rechtshandhaving en rechtsbescherming hebben genoemd, hoeven ze deze begrippen in een juiste uitleg niet te herhalen.

Vraag 3

- In het antwoordmodel worden voorbeelden van juiste antwoorden genoemd
- Besproken voorbeeld waar ook draagvlak voor is: scheiding der machten (staat ook in de syllabus onder 24.1). Uitleg moet wel correct zijn en ingaan op dat de burgemeester niet zomaar alles kan beslissen, maar dat gemeenteraad ook meebeslist en dat dit (een noodbevel) dus een uitzonderingssituatie betreft. Het moet dus gaan over de scheiding tussen uitvoerende en wetgevende macht.

Vraag 4

- In het antwoordmodel wordt een voorbeeld van een juist antwoord gegeven.
- Bij eerste bolletje kan ook staan: rechtse politieke partijen gaan er vanuit dat mensen rationele keuzes maken. Leerlingen moeten daarbij ingaan op de oorzaken van criminaliteit: individuele actor maakt een keuze/ afweging.

Vraag 5

- Er is draagvlak voor om niet de letterlijke definitie aan te houden, mits de belangrijkste elementen waaruit een veiligheidsutopie bestaat genoemd zijn: (1) een onhaalbaar verlangen naar een combinatie van (2) volledige vrijheid en (3) volledige veiligheid. Het woord 'tegenstrijdigheid' hoeft dus niet letterlijk genoemd te worden.
- Er is geen draagvlak om de term balans te accepteren (i.p.v. tegenstrijdigheid).

Vraag 6

- Veel leerlingen antwoordden met 'representativiteit in de politiek' en dat is wat anders, hiervoor kunnen geen punten worden toegekend.
- Leerlingen moeten in elk geval in het antwoord de elementen 'afspiegeling' en 'weergave' noemen.
- Sommige docenten vinden dit een verwarrende vraag. Er staat in de tekst dat er geen steekproef is genomen. Leerlingen hebben geleerd dat representativiteit in onderzoek wordt nagestreefd via het nemen van correcte steekproeven. In de syllabus staat: *"Bij de onderzoeksvragen komt het begrippenpaar representatieve steekproef voor: dat wil zeggen dat alle personen uit de populatie een gelijke kans hebben om in de steekproef te worden opgenomen / dat wil zeggen deze groep is een dwarsdoorsnede van de totale onderzoekspopulatie."* De representativiteit in dit artikel gaat echter over representativiteit in een andere context (de representativiteit van informatie). Leerlingen raken hierdoor in de war. Omdat gevraagd wordt naar de 'representativiteit van het onderzoek' worden leerlingen op het verkeerde been gezet. **Aankaarten bij CvTE**

Vraag 7

- In het antwoordmodel wordt een voorbeeld van een juist antwoord gegeven.
- Een deel van de vergadering geeft aan dat de vraagstelling, de bron en het voorbeeld in het antwoordmodel leiden tot onduidelijkheid. Op basis van de kaart alleen kun je geen onafhankelijke variabele kiezen.

Aankaarten bij CvTE

- Een ander element dat is besproken is dat leerlingen een niet te onderzoeken hypothese hebben geformuleerd. Er is draagvlak om, wanneer het aan de overige eisen voldoet, hiervoor punten te geven.
- Er was verdeeldheid over de variabele 'de geografische ligging' als mogelijke onafhankelijke variabele in de hypothese.
- Veel leerlingen pakken de hypothese en variabele van het onderzoek zelf. Dat is niet goed, het moet gaan over het vervolgonderzoek.
- Ook bij een hypothese die niet goed is (bolletje 1) kan bij hypothese 2 nog wel een punt worden toegekend als leerlingen het onderscheid tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabele goed maken.

Vraag 8

- In het antwoordmodel wordt een voorbeeld van een juiste uitleg gegeven.
- 'Een groot aandeel van de bladenmarkt in één hand': dit is ultieme persconcentratie dus het past in een goede omschrijving.
- Sommige leerlingen noemen i.p.v. de definitie de drie vormen van persconcentratie. Dat is geen antwoord op de vraag.

Vraag 9

- Er wordt wisselend gedacht over de vraag: mensen vinden het een leuke en interessante vraag, anderen vonden het frustrerend vanwege de puntentelling.
- De puntentelling leverde frustratie op, omdat bij 1 misser direct 4 punten gemist worden.
- **Vraag voor CvTE: kan er ook een andere redenering gevolgd worden? Het gaat dan om deze combinatie: (eerste twee elementen omdraaien)**

- **Mediawet bij economische omstandigheden: ook onder slechte economische omstandigheden behoudt de publieke omroep financiering vanwege de mediawet**
- **In het redactiestatuut staan ideeën over identiteit en over kwaliteit en onafhankelijkheid van de redactie en daardoor maakt het redactiestatuut politiek degelijke berichtgeving mogelijk.**

Vraag 10

- In het antwoordmodel wordt een voorbeeld van een juist antwoord gegeven.
- Er zijn meerdere subfuncties mogelijk: opinie, agendafunctie, .. mits goede uitleg.
- Commentaarfunctie staat niet in syllabus en is dus niet goed.
- Er wordt niet gevraagd naar een definitie van de subfunctie, maar leerlingen moeten wel inhoudelijk uitleggen waarom die subfunctie in gevaar dreigt te komen. (Dus door uit te leggen wat die functie inhoudt en niet alleen: als ze niet in een wijk mogen komen komt de onderzoeksfunctie in gevaar.)

Vraag 11

- De vraag gaat over de criteria voor agendavorming (5.1.3a). De vraag is wanneer het op de politieke agenda komt. Die link moet wel echt gelegd worden. De vraag is dus niet 'noem kenmerken van een maatschappelijk probleem'.
- Er is draagvlak voor antwoorden waaruit blijkt dat het oplosbaar is ('de overheid moet het oplossen' daaruit blijkt dat het volgens de burgers oplosbaar is).
- Er is geen draagvlak voor 'de markt kan het niet oplossen'.
- Er is draagvlak om bij 'ongewenste situatie voor een groot aantal mensen' regel 38-42 als voorbeeld te noemen.

Vraag 12

- In het antwoordmodel wordt een voorbeeld van een juist antwoord gegeven.
- Er is draagvlak voor 'het stimuleren van vriendschappelijke relaties' als doelstelling bij 'meer begrip voor andere culturen'.
- Er is geen draagvlak voor antwoorden als 'bevorderen welvaart, betere economie'.
- Streven naar vrede (zonder veiligheid), daar is wel draagvlak voor.
- Minder uitgebreide uitleg dan in het antwoordmodel kan ook worden geaccepteerd: doelstelling moet scherp genoemd zijn in combinatie met een heldere uitleg en koppeling naar de tekst.

Vraag 13

- Mooie vraag.
- In het antwoordmodel wordt een voorbeeld van een juiste uitleg gegeven.
- Niet alle leerlingen hadden opgepikt dat SP zowel in fractie als raad zit, maar dat is voor een goed antwoord ook niet essentieel. Voorbeeld: als een fractie (of dat nu oppositie of coalitie is) uit de raad een kritische vraag stelt aan het college geeft dat al aan dat er een scheiding is tussen volksvertegenwoordiging en DB.
- Bij dualisme gaat het niet over de scheiding tussen wetgevende en uitvoerende macht. (maar tussen regering en parlement of college en de gemeenteraad)
- Als de leerlingen in de definitie van dualisme regering zeggen (en niet dagelijks bestuur) en vervolgens wel een juiste uitleg over de SP-fractie die kritische vragen stelt aan het bestuur dan klopt die definitie met de syllabus. Er is draagvlak voor om de leerling dan niet aan te rekenen dat hij of zij 'regering' noemt i.p.v. het dagelijks bestuur.
- Een goede omschrijving van monisme levert geen punten op.
- Monisme goed omschrijven krijgt geen punten.

Vraag 14

- Een aantal termen die genoemd worden bij de trefwoorden op p.34 in de syllabus mogen ook gebruikt worden als kenmerkend uitgangspunt. Het antwoordmodel geeft immers een

voorbeeld van een goede uitleg. Genoemd werden: gelijkheid, opkomen voor de zwakkeren, actieve rol overheid

Vraag 15

De gedecentraliseerde eenheidstaat kan met een goede uitleg ook in andere bewoordingen worden uitgelegd, bijvoorbeeld 'decentraal waar kan en centraal waar moet' of aan de hand van het subsidiariteitsprincipe. De koppeling met de tekst moet goed gebeuren, maar dat hoeft niet door de regelnummers te noemen. De leerling kan ook uitleggen welke regels hij/zij bedoelt zonder de regelnummers te noemen.

Vraag 16

Als leerlingen als verschil noemen dat de pressiegroep geen directe invloed heeft en de politieke partij wel of als verschil dat politieke partijen kandidaten leveren voor de volksvertegenwoordiging dan is dat niet te koppelen aan de tekst. Er is dus geen draagvlak voor om deze antwoorden toe te voegen aan het voorbeeld dat genoemd wordt in het antwoordmodel.

Het is wel de bedoeling dat leerlingen bij het verschil beide kanten uitleggen. Dus niet alleen: pressiegroepen komen op voor deelbelang of alleen: politieke partijen wegen belangen af.

Vraag 17

- Voorkomen van recidive: die formulering wordt door de meeste aanwezigen ook gezien als een vakterm er is dus draagvlak voor om dit in plaats van speciale preventie als deel van het antwoord te accepteren.
- Beschermen van de maatschappij staat volgens de aanwezigen gelijk aan beveiligen van de maatschappij

Aankaarten bij CvTE:

- Is handhaven van de rechtsorde en het voorkomen van eigenrichting als doel van straf (bij de straf die hij verdiende) niet ook goed? Immers: als mensen vinden dat iemand niet de straf krijgt die hij verdient, kunnen ze overgaan tot eigenrichting.

Vraag 18

- Een deel van de aanwezigen vindt een enquête onder autobestuurders of een [observatie vanuit een bus](#) ook te verdedigen als meest geschikte onderzoeksmethode.
- Bij voorbeelden van gegevensbronnen die niet geschikt zijn kunnen ook rechtbankstatistieken genoemd worden, ook naast de politiestatistieken.

Vraag 19

Aankaarten bij CvTE:

Het antwoordmodel rekent alleen citaat regel 24-28 goed. Maar regel 1-5 en regel 15-18 kunnen toch ook als citaat? In beide citaten laat de VVN zien dat ze iets strafbaar willen stellen, daar blijkt dus uit dat het in de toekomst wel als criminaliteit gezien kan worden. Dus criminaliteit is tijdgebonden.

Vraag 20

Een groot deel van de aanwezigen vindt politie en politiecommissaris of politiechef ook acceptabel i.p.v. korpchef.

Vraag 21

Het gaat steeds om een voorbeeld van een juiste uitleg.

Differentiële associatie theorie is niet te koppelen aan de tekst.

Vraag 22

Altijd staat in de vraag dik gedrukt. Daarom moet het om ambtenaren en de Raad van State gaan. De Raad van State is weliswaar een adviesorgaan, maar 'adviesorganen' is te algemeen omdat die niet **altijd een rol spelen in beleidsvoorbereiding**.

Vraag 23

- Sommige leerlingen zeggen dat de journalist de waakhondfunctie niet meer kan uitoefenen omdat Feyenoord niet meer met hem wil samenwerken. Bedoeld is echter dat de oorzaak-gevolgrelatie andersom wordt gelegd: doordat Krabbendam de waakhondfunctie uitoefende wil Feyenoord niet meer met hem samenwerken.
- Veel leerlingen zien de directeur van een club niet als gezagsdrager, wellicht kan de club wel worden gezien als maatschappelijke instelling. (zie beschrijving waakhondfunctie bij 8.4 in de syllabus). Voor leerlingen is het lastig om in dit kader buiten de politiek te denken.

Vraag 24

Opvallend dat leerlingen bij sommige citaten steeds er net naast zitten, die citaten gaan echter over tv-zenders. Bij de oplagespiraal gaat het om de geschreven pers. Er is draagvlak voor om minder personeel (citaat 60-61) ook als een tussenstap te zien, dat draagt immers bij aan minder kwaliteit.

Vraag 25

-

Vraag 26

-

Vraag 27

In het antwoordmodel wordt een voorbeeld van een juist antwoord gegeven. Als ander voorbeeld van een juist antwoord wordt voornamelijk het gebruik van meerdere bronnen genoemd.

Vraag 28

Voor veel leerlingen is dit een lastige vraag. Bij het derde streepje kan het woord interdependentie gezien worden als een synoniem voor collectief lotsbesef of de noodzaak globale problemen samen aan te pakken omdat het nationaal niet langer kan.

Vraag 29

Het gaat hier echt om de besluitvormingsprocedure, leerlingen lezen er snel overheen omdat het aan het eind van het examen is.

Vraag 30

Eigenlijk zou in de vraag expliciet moeten staan supranationaal. De vraag wordt opgeworpen of bij intergouvernementele besluiten niet ook andere organen goed zouden kunnen zijn. De syllabus gaat echter in 7.3.3 uit van de supranationale wijze van besluitvorming. Bij tweede bolletje is er geen draagvlak voor het antwoord Europese Raad, maar wel voor 'de Raad' (want in de syllabus staat ook kortweg 'de Raad')

Vraag 31

Een aantal termen die genoemd worden bij de trefwoorden op p.34 in de syllabus mogen ook gebruikt worden (bijvoorbeeld terughoudende overheid of eigen verantwoordelijkheid)

